

2018 m. spalio 4 d., ketvirtadienis

P8_TA(2018)0375

Žiniasklaidos laisvės padėties blogėjimas Baltarusijoje, ypač portalo „Chartija 97“ atvejis

2018 m. spalio 4 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl žiniasklaidos laisvės Baltarusijoje pablogėjimo, ypač svetainės „Chartija 97“ atvejo (2018/2861(RSP))

(2020/C 11/04)

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Baltarusijos,
 - atsižvelgdamas į Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją ir visas žmogaus teisių konvencijas, kurias Baltarusija yra pasirašiusi,
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 135 straipsnio 5 dalį ir 123 straipsnio 4 dalį,
- A. kadangi 2016 m. vasario mėn. ES, siekdama parodyti gerą valią ir pradėti bendradarbiavimo politiką, kuria siekiama paraginti Baltarusiją gerbti žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės principus, panaikino daugumą Baltarusijos pareigūnams ir juridiniams asmenims taikytų ribojamųjų priemonių;
- B. kadangi ES ne kartą teigė, kad ES ir Baltarusijos santykiai gali būti toliau plėtojami tik tuo atveju, jei jie grindžiami pasitikėjimu ir demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių laisvių vertybėmis;
- C. kadangi dabartinė politika Baltarusijoje nepaiso šių vertybių, taip užkertamas kelias tam, kad ES suteiktų Baltarusijai platesnį dalyvavimą Rytų partnerystėje, pasiūlytų glaudesnius ryšius arba ES ir Baltarusijos partnerystės prioritetų pasirašymą;
- D. kadangi Baltarusijoje ir toliau blogėja padėtis, susijusi su žiniasklaidos laisve ir žodžio laisve, kaip matyti iš akis badančių nepriklausomų naujienų portalų ir žurnalistų bauginimų, pvz., „BelTA bylos“;
- E. kadangi Baltarusijos valdžios institucijos neseniai sukėlė policijos vykdomo žurnalistų bauginimo bangą;
- F. kadangi „Žurnalistai be sienų“ daro išvadą, kad 2017 m. daugiau kaip 100 žurnalistų buvo suimti, daugiausia tuo metu, kai rengė reportažus apie opozicijos protestus; kadangi laisvai samdomų žurnalistų, dirbančių užsienyje išsikūrusiose nepriklausomose žiniasklaidos priemonėse, bauginimai pasiekė neregėtą lygį, o šie žurnalistai negali gauti akreditacijos;
- G. kadangi pirmaujanti nepriklausoma naujienų svetainė charter97.org, kurioje daugiausia dėmesio skiriama žmogaus teisėms ir opozicijos byloms ir kurios pavadinimas kilęs iš 1997 m. pareiškimo dėl demokratijos Baltarusijoje, kurį pasirašė žurnalistai, opozicijos politikai ir teisių gynėjai, buvo priversta persikelti į Varšuvą (Lenkija), kur ji veikia nuo 2011 m. po to, kai Baltarusijos valdžios institucijos ją kelis kartus blokavo, o policija du kartus atliko kratą svetainės buveinėje ir tais pačiais metais konfiskavo įrangą;
- H. kadangi nuo 2018 m. sausio 24 d. buvo neribotam laikui užblokuota prieiga prie interneto svetainės „Chartija 97“ Baltarusijos viduje – be teismo proceso, tik remiantis neaiškiais įtarimais, kad svetainė „kelia pavojų nacionaliniam interesui“; kadangi, anot svetainės „Chartija 97“ vyriausiosios redaktorės Natalijos Radinos, per mėnesį po interneto svetainės „Chartija 97“ blokavimo lankytojų, esančių Baltarusijos teritorijoje, skaičius sumažėjo 70 proc.;
- I. kadangi N. Radinai buvo grasinama nužudymu;
- J. kadangi 2018 m. balandžio 16 d. Rusijos valdžios institucijos taip pat užblokavo prisijungimą prie svetainės „Chartija 97“ Rusijos Federacijos teritorijoje;
- K. kadangi 2010 m. rugsėjo mėn. svetainės „Chartija 97“ steigėjas Alehas Bebeninas buvo surastas pakartas savo namuose netoli Minsko; kadangi Baltarusijoje gimęs Pavelas Šeremetas, organizacijos, kuri slypi už svetainės „Chartija 97“, atstovas spaudai, žuvo 2016 m. liepos mėn. Ukrainos sostinėje Kijeve susprogdinus jo automobilį;

2018 m. spalio 4 d., ketvirtadienis

- L. kadangi 2018 m. rugpjūčio mėn. pradžioje Baltarusijos valdžios institucijos atliko kratas keliose nepriklausomose Baltarusijos redakcinėse tarnybose, pradedant nuo portalo Tut.by, po to apieškojo organizacijų BelaPAN, realty.by, „Belaruskaya Navuka“ ir „Kultura“ tarnybines patalpas; kadangi atliekant kratas buvo suimti ir sulaikyti žurnalistai, įskaitant portalo Tut.by vyriausiąjį redaktorių, dėl įtarimų, kad buvo neteisėtai gauta ir naudojama valstybės naujienų agentūros BelTA pateikta internetine informacija;
- M. kadangi 2018 m. rugpjūčio 7 d. Baltarusijos tyrimo komitetas pagal Baudžiamojo kodekso 349 straipsnio 2 dalį (neteisėta prieiga prie kompiuterinės informacijos asmeniniais interesais, dėl kurių padaryta didelė žala), už kurią baudžiama iki dvejų metų laisvės atėmimo bausme, pradėjo nagrinėti baudžiamąją bylą prieš žurnalistus ir daugelio interneto portalų redaktorių, buvo suimti 18 žurnalistų, iš kurių septyni buvo laikomi įtariamaisiais tris dienas; kadangi buvo atvejų, kai žurnalistams ir jų giminaičiams buvo daromas spaudimas ir jie buvo verčiami bendradarbiauti su žvalgybos tarnyba ir policija;
- N. kadangi naujais su žiniasklaida susiję Įstatymo pakeitimai, priimti 2018 m. birželio mėn., išplečia vyriausybės kontrolės taikymo sritį r internetinės žiniasklaidos priemonėms, o pakeitimais, įsigaliosiančiais 2018 m. gruodžio 1 d., bus nustatytos papildomos biurokratinės kliūtys interneto svetainėms, kurios nori registruotis kaip oficialios internetinės žiniasklaidos įstaigos;
- O. kadangi interneto svetainės, kurios nusprendžia nesiregistruoti, nepaisant naujų teisės aktų, arba neatitinka naujų kriterijų, negaus vyriausybinių institucijų akreditacijos, o tai reiškia, kad žiniasklaida bus dar labiau cenzūruojama; kadangi tiek registruotos, tiek neregistruotos internetinės žiniasklaidos priemonės taip pat bus įpareigotos registruoti asmenų, pateikusių komentarų, vardus ir pavardes; o registruotų internetinės žiniasklaidos priemonių savininkai taip pat bus teisiškai atsakingi už tokių komentarų turinį;
- P. kadangi naujuoju teisės aktu bus reikalaujama, kad būtų nustatyta visų internetiniuose forumuose pateiktų įrašų ir komentarų autorių tapatybė ir kad interneto svetainės savininkai veiktų kaip tokių komentarų moderatoriai;
- Q. kadangi JT specialusis pranešėjas dėl žmogaus teisių padėties Baltarusijoje Miklós Haraszti ir ESBO atstovas žiniasklaidos laisvės klausimais Harlem Désir pareiškė nuomonę, kad šie teisės aktų pakeitimai yra nepriimtinas žodžio laisvės ir priegios prie informacijos apribojimas;
- R. kadangi Baltarusija užima 155-ą vietą pagal „Žurnalistų be sienų“ 2017 m. apskaičiuotą pasaulio spaudos laisvės indeksą, pagal kurį 180 šalių kasmet vertinamas spaudos laisvės lygis;
- S. kadangi nuo 2018 m. pradžios Baltarusijos žurnalistams, kurių teisę rinkti, saugoti ir skleisti informaciją garantuoja Konstitucija, daugiau kaip 70 kartų buvo skiriamos baudos už bendradarbiavimą su užsienio žiniasklaidos priemonėmis be akreditavimo, o bendra baudų suma viršija 60 000 BYN; kadangi Administracinių teisės pažeidimų kodekso 22 straipsnio 9 dalis tapo veiksminga priemone nepriklausomiems žurnalistams ir žiniasklaidos priemonėms, kaip antai Belsat TV, kuri nuo 2011 m. veikia Lenkijoje, bauginti;
- T. kadangi Baltarusija tebėra vienintelė šalis Europoje, kurioje vis dar vykdoma mirties bausmė;
- U. kadangi tam tikrų kategorijų asmenys Baltarusijoje įkalinti neteisėtai ir savavališkai sulaikyti, be tinkamos priežiūros ir bendravimo su šeimos nariais galimybės, sulaikytųjų atžvilgiu vykdomas valstybės organizuotas fizinis ir psichologinis smurtas, baudžiamasis persekiojimas ir apkaltinamasis nuosprendis dėl suklastotų kaltinimų, jiems taikomos neproporcingos finansinės nuobaudos, administracinės sankcijos ir kitų formų represijos, vykdomos Baltarusijos valdžios institucijų; kadangi šios kategorijos apima politinius kalinius (ypač Michailą Žamčužny ir Dzmitrijų Palijenką), žinomus politinius oponentus, žmogaus teisių aktyvistus, pilietinės visuomenės veikėjus, aplinkosaugos, nevyriausybinių ir pilietinės visuomenės organizacijų aktyvistus, nepriklausomus tinklaraštininkus, žurnalistus ir redaktorių, taikius protestuotojus iš visų visuomenės sluoksnių, ypač nepriklausomų profesinių sąjungų aktyvistus (Henadzijus Fedyničius ir Iharis Komlikas);
1. griežtai smerkia nuolat Baltarusijoje vykdomus žurnalistų ir nepriklausomų žiniasklaidos priemonių persekiojimus ir sulaikymus; primygtinai ragina valdžios institucijas nutraukti visus prieš žurnalistus ir nepriklausomas žiniasklaidos priemones vykdomus teisminius persekiojimus, bauginimus ir grasinimus, taip pat leisti visiems naujienų portalams laisvai vykdyti veiklą;
 2. mano, kad nuo 2018 m. sausio mėn. Baltarusijos valdžios institucijų vykdomas naujienų interneto svetainės „Chartija 97“ blokavimas yra nepriimtinas; dar kartą ragina Baltarusijos valdžios institucijas nedelsiant ir besąlygiškai panaikinti Baltarusijoje vykdomą priegios prie šios naujienų interneto svetainės blokavimą;

2018 m. spalio 4 d., ketvirtadienis

3. griežtai smerkia žiniasklaidos įstatymo pakeitimus, kuriais naudojamosi siekiant sustiprinti interneto kontrolę; dar kartą pabrėžia savo didelį susirūpinimą dėl Baltarusijoje blogėjančių sąlygų veikti nepriklausomoms ir opozicijos interneto svetainėms, žiniasklaidos priemonėms ir žurnalistams;
4. laikosi nuomonės, kad nepriklausoma žiniasklaida nekelia grėsmės valdžios institucijoms, o veikiau yra svarbus stabdžių ir atsvarų sistemos elementas, todėl turėtų būti vyriausybės vertinama kaip potencialiai svarbi partnerė, o ne kaip priešas;
5. apgailestauja dėl to, kad Baltarusija toliau tęsia represinę ir nedemokratinę politiką, nukreiptą prieš žurnalistus, teisininkus, politinius aktyvistus, žmogaus teisių gynėjus, pilietinės visuomenės atstovus, profesinių sąjungų aktyvistus ir kitus asmenis, kurie laikomi keliančiais grėsmę politiniam elitui; pabrėžia, kad tokios represijos trukdo užmegzti glaudesnius ryšius su ES ir aktyviau dalyvauti Rytų partnerystėje;
6. pakartoja savo raginimą Baltarusijos valdžios institucijoms stiprinti pagarbą demokratijos principams, teisės viršenybei, žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, įskaitant teisingą ir nešališką žurnalistiką, laikantis Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos ir Baltarusijos ratifikuotų tarptautinių ir regioninių žmogaus teisių dokumentų;
7. ragina ES institucijas į ES ir Baltarusijos partnerystės prioritetus įtraukti griežtas nuorodas į žiniasklaidos nepriklausomumą, žodžio laisvę ir susirinkimų laisvę; ragina Europos išorės veiksmų tarnybą (EIVT) ir valstybes nares užtikrinti, kad ES pagalbos programos ir kitų formų dvišalis bendradarbiavimas, įskaitant finansinę pagalbą, būtų susieti su aiškiais ir konkrečiais žingsniais link demokratizacijos ir atvirumo, įskaitant visapusišką rinkimų reformą ir visišką pagarbą žiniasklaidos laisvei;
8. ragina EIVT ir Komisiją toliau remti pilietinės visuomenės organizacijas Baltarusijoje ir užsienyje; šiomis aplinkybėmis pabrėžia, kad reikia remti visus nepriklausomus Baltarusijos visuomenei skirtos informacijos šaltinius, įskaitant žiniasklaidos transliavimą baltarusių kalba, taip pat užsienyje esančius informacijos šaltinius, pavyzdžiui, „Chartija 97“ ir „Belsat TV“;
9. ragina Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiosios įgaliotinės užsienio reikalams ir saugumo politikai atidžiai stebėti žiniasklaidos laisvės Baltarusijoje padėtį, bendradarbiaujant su nuolatiniu Jungtinių Tautų pranešėju Baltarusijos klausimais;
10. primygtinai ragina Baltarusijos valdžios institucijas leisti visapusiškai ir netrukdomai veikti politinėms ir viešosioms organizacijoms ir panaikinti Baudžiamojo kodekso 193 straipsnio 1 dalį, apribojančią taikių susirinkimų ir asociacijų laisves;
11. primygtinai ragina besąlygiškai ir nedelsiant paleisti politinius kalinius Michailą Žamčužny ir Dzmitrijų Palijenką, taip pat visiškai reabilituoti visus buvusius politinius kalinius; ragina valdžios institucijas leisti visoms nepriklausomoms profesinėms sąjungoms nevaržomoms vykdyti savo teisėtą ir svarbų vaidmenį pilietinės visuomenės gyvenime; apgailestauja dėl to, kad 2018 m. rugpjūčio 24 d. nepriklausomos profesinės sąjungos „REP“ aktyvistai Henadz Fiadchich ir Ihar Komlik nuteisti ketverių metų laisvės apribojimo bausme;
12. palankiai vertina šiuo metu JT specialiojo pranešėjo žmogaus teisių padėties Baltarusijoje klausimais pareigas einančio Miklóso Haraszti, o atlikta darbą ir atkreipia jo pareigas perimsiančios Anaïs Marin dėmesį į įvairius piktnaudžiavimus valdžia, asmeninių ir kolektyvinių laisvių apribojimus ir represijas prieš pilietinę visuomenę, nepriklausomas profesines sąjungas ir žiniasklaidą, aiškiai nurodant M. Haraszti o atskaitose;
13. šiuo atžvilgiu ragina Baltarusijos valdžios institucijas nedelsiant pripažinti JT specialiojo pranešėjo žmogaus teisių padėties Baltarusijoje klausimais įgaliojimus, o Komisiją, Europos investicijų banką ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankui nustatyti, kad Baltarusijai bet kokia papildoma finansinė ar techninė pagalba bus teikiama tik pirmiau nurodytomis aplinkybėmis, kartu išsaugant ES gebėjimą tiesiogiai finansuoti Baltarusijos pilietinę visuomenę;
14. išlieka susirūpinęs dėl atominės elektrinės Astrave statybos; atkreipia dėmesį į 2018 m. liepos 3 d. paskelbtą testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ataskaitą ir rekomendacijas ir reikalauja, kad testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rekomendacijos būtų įgyvendintos kaip bet kokios tolesnės ES ir Baltarusijos bendradarbiavimo pažangos, visų pirma siekiant pasirašyti ES ir Baltarusijos partnerystės prioritetus, sąlyga;
15. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams bei Baltarusijos prezidentui ir vyriausybei.